

Mykologivecka i sydöstra Småland

OLOF PERSSON

I september 2024 kommer årets mykologivecka att gå av stapeln i sydöstra Småland. Sydöstligaste Sverige är väl i mykologikretsar främst känt för svamparna på Ölands kalk men även fastlandssidan av Kalmar län har mycket att erbjuda men är betydligt mindre välkänt. De senaste åren har många mycket intressanta fynd gjorts i samband med länsstyrelsens omfattande inventeringar av området som en del av en utredning för ett eventuellt framtida bildande av en nationalpark.

Mykologiveckan 2024 kommer att koncentreras kring sjön Allgunnen och omgivande områden i Nybro och Högsby kommuner. För mig som anställd på Nybro kommun så ser jag det som en stor ynnest att kunna vara med och anordna

denna sammankomst och ta del av den nya kunskap som blir resultatet av undersökningarna. Främst är trakten känd för sin mångfald av insekter där arter knutna till skogsmiljöer och död ved länge uppmärksammats. Skogskontinuiteten tillsammans med det varma klimatet, intressanta svämmiljöer och regelbundna skogsbränder gör att vi har goda möjligheter att göra många intressanta fynd under veckan.

Vad är känt om fungan?

Kunskapen om fungan i ”vår” del av länet är begränsad. En sökning i de databaser man når online ger inte särskilt många träffar. Gustav Söderström inventerade fram till 1990-talet och fick understöd av Bo Fagerström, då anställd vid

Fig. 1. Blandskog vid Grytsjön. Foto Olof Persson.

Fig. 2. Stenig ekskog vid Bjällingsmåla. Foto Stefan Björn.

Fig. 3. Lundtaggsvamp (*Hydnellum ioeides*). Sydväst om Ekenäs, i rik ekskog. 2023. Foto Olof Persson.

Nybro kommun. Bo fortsatte även efter millennieskiftet. I övrigt rör det sig främst om mer eller mindre slumpmässiga fynd. Själv fick jag vara med vid en inventering av svampar i gräsmarker 2014 då en mycket värdefull betesmark upptäcktes i Högelycke utanför Gullaskröv. Under 2017 gjordes den första, större svampinventeringen i Nybro kommun som en del av ett kommunalt LONA-projekt.

Inventeringen 2017–2018

På uppdrag av Nybro kommun inventerade Tommy Knutsson svamp (och annat) i kommunens naturreservat och några andra utpekade områden. Den främsta anledningen till att vi som kommun ville inventera svamp var att de var väldigt dåligt kända och då vi stod inför en revidering av skötselplanerna för reservaten ville vi att svamparna skulle vägas in. Marksvamp (och i viss mån vedsvamp) fungerar ju ofta mycket väl som indikatorer på skogens naturvärden och kan i stor utsträckning påverka skötselområdernas inriktning.

Som många vet var hösten 2017 exceptionellt gällande svamp i stora delar av Sverige, så också i Nybro. I de områden Tommy inventerade noterades kring 550 taxa, en siffra som fördubblades antalet rapporterade svamparter i kommunen. Många intressanta fynd gjordes i flera miljöer och vi fick flera överraskningar under resans gång. Totalt noterades 32 rödlistade svamparter, varav åtta var vedlevande. Några av de inventerade miljöerna utmärkte sig som mycket artrika.

Förutsättningar

Varierade blandskogar

Dessa skogar är vanliga i Nybro kommun och varierar mycket beroende på ståndorten (fig. 1). På de platser i kommunen som inte planterats med tall eller gran finner man oftast en ekdominerad blandskog med inslag av andra trädslag (fig. 2). På torra och magra marker finns ofta ett stort inslag av tall med långsamväxande granar, aspar och björkar. I blockmark blir aspen vanligare och i fuktigare partier finns i stället äldre gran och klibbal. Ofta finns spridda hasselbuskar. För många ter sig denna skog väldigt ”oredigt” och

Fig. 4. Grönticka (*Albatrellus cristatus*). Danmarksvägen, bokskog, 2023. Foto Olof Persson.

Fig. 5. Tallskog i Smedjevik. Foto Stefan Björn.

varierad, med få rena bestånd av något trädslag. I de finaste skogarna finns grova överståndare av främst ek och tall samt mycket gamla, senvuxna aspar. Markförhållandena präglas av en oftast sur morän men som fläckvis har basiska inslag, sannolikt förflyttade från grönstensområden nordväst om kommunen.

Ädellövskogar och svämskogar

På rikare marker och kring våra vattendrag finner man blandade skogar med ett stort inslag av ädellövträd. Främst är det ask tillsammans med ek men även lind och asp förekommer, liksom klibbal i de blötaste partierna. Flera av åarna i Nybro kommun fluktuerar kraftigt över året och på grund av den flacka terrängen bildas breda svämplan med blöta skogar. På många platser finns därför även stora *Salix*-bestånd. Skogarna är väldigt dåligt kända ur mykologiskt perspektiv. Fynd av grönticka (*Albatrellus cristatus*) från en ädellövdominerad skog finns sedan tidigare.

Bokskogar

Strax öster om sjön Allgunnen finns ett antal ”reliktbokskogar”. För ungefär hundra år sedan

var arealen bokskog betydligt större än idag och framför allt den äldre bokskogen har minskat. De ytor som finns kvar är i stort sett skyddade som naturreservat. Överlag är skogarna magra och träden växer långsamt. Bitvis är dock fältskiktet rikt med arter som myskmadra, storrams, lundelm och hässlebrodd. Ingen riktad svampinventering har gjorts men slumpfynd av bland annat violgubbe (*Gomphus clavatus*), igelkottsröksvamp (*Lycoperdon echinatum*), druv- (*Ramaria botrytis* s.str.), grålila (*R. fumigata*), blek (*R. pallida*; fig. 4) och fläckfingersvamp (*R. sanguinea*) samt *R. flavobrunnescens* indikerar att fungan är både artrik och skyddsvärd.

Barrskogar

I sydöstligaste Sverige är beståndsbildande gran en relativt sentida företeelse. Pollenanalyser i torvmossor visar att granen var mycket sällsynt fram till för ett par hundra år sedan. Däremot är tallen ett vanligt och bitvis naturligt dominerande inslag på torrare marker. Under senare år har det uppmärksammats, främst i Kronobergs län, att många av de svampar som i Mellansverige finns i rika kalkbarrskogar även förekommer i våra trakter. Genom flera omfattande inventeringar

Fig. 6. Betesmark i Östra Bondetorp. Foto Stefan Björn.

Figur 7. Gyllenskvig spindling (*Cortinarius xanthophyllus*), ett av de mest oväntade fynden i området under senare år. Foto Olof Persson.

Figur 8. Tallhartickan (*Pelloporus triqueter*) verkar under senare år gjort en raketresa i sydöstra Sverige. Foto Olof Persson.

Ogödslade gräsmarker

Endast ett fåtal av de ogödslade gräsmarkerna i Nybro kommun är undersökta med hänseende till fungan (fig. 6). Fläckvis i landskapet, och oftast på de mäktiga grusåsarna, finns mer eller mindre väldränerade, välhävdade gräsmarker. Bland dem som undersökts finns bland annat en betesmark i Högelycke, inte långt från boendet under mykologiveckan, som har visat sig ha en mycket värdefull artstock knuten till gräsmarken. Här finns fynd av bland annat svartnande narmusseron (*Porpoloma metapodium*) tillsammans med minst 25 vaxskivlingar, mjölrödskivling (*Entoloma prunuloides*), stäppröksvamp (*Lycoperdon decipiens*) och flera andra arter. Fler sådana gräsmarker finns sannolikt i kommunen.

av länsstyrelserna i båda länen så har flera värdefulla områden identifierats. Störst artrikedom har man kunnat hitta i de områden där det finns en tydlig kalkpåverkan i moränen. Bitter taggsvamp (*Hydnellum fennicum*) är sällsynt men spridd, spricktaggsvamp (*H. glaucopus* s.str), gul taggsvamp (*H. geogenium*), blåfotad fagerspindling (*Cortinarius barbaricus* s.str) och taggfingersvamp (*Ramaria karstenii*) har några av sina sydligaste förekomster i Nybro. De torra tallskogarna är mycket dåligt undersökta men bland annat sandrottryffel (*Scleroderma septentrionale*), lakrits- (*Tricholoma apium*) och kragmusseron (*T. focale*) är funna.

Avslutning

Årets mykologivecka kommer att utspela sig i marker som i stort är dåligt utforskade och där svamparna länge har haft en undanskymd roll i naturvården. Som kommun ser vi i Nybro fram emot all den nya kunskap som denna vecka kommer ge upphov till och bidra till bättre markförvaltning och mer riktade prioriteringar i naturvården.

Olof Persson

Kommunekolog i Nybro kommun
olof.persson@nybro.se